

Nemzeti Társalkodó

Martzius 31dik napján 1835.

Á t h é n é.

Athéné az ősz hajdon kornak, régi classikus világnak legnevezetesebb mivelő oskolája, egy *Miltiadesnek*, *Themistoklesnek*, *Periclesnek*, *Alcibiadesnek*, és sok más igen jeles férjfiak hazája, származását *Cecropstól* vette, ki egy csoport népet *Egyiptomból Görögországba* szállított és *Attikában* megtelepített, kik itt egy várost építvén, ez előbb telepítője vagy alapítója nevéből *Cecropiának* neveztetett. Később ezen nevezet helyett mást vett-fel és *Minerváról* a' bölcsesség istenasszonyáról, ki görögül *Athénének* mondatott *Athenének* neveztetett. A' régi *Athéné* részint egy dombon részint a' saroni tenger öböl mellett egy kellemes síkságon feküdt *Peloponesusnak* keleti partjával északfelé által ellenben a' tengertől négy órányi járásra; az idők folyamataja alatt *Athéné* a' hatalomnak és tekintetnek oly magos polczára emelkedett, mely által hosszas időkig mint a' régi világnak legelső városa díszlett. Itt a' legkitünőbb elmék a' legdicsőbb talentumok vetélkedtek az utokor dicséretéért, itt éltek,

itt munkálódtak az egész emberiségre oly nevezetes bölcsek, főstátus emberek, szónokok, költők, képfaragók, festők, 's több más első rangu nagy művészek, itt fejtették-ki a mesterségek és tudományok legszebb virágait, melyeknek áldással teljes befolyások az egész világra kiterjedt. — Mind azon veszélyeknek, melyek *Athénét* vég enyészettel fenyegették, hosszas ideig rendithetetlen állhatatossággal ellent állott e' nagy város. A' persiai király *Darius*, ki Krisztus előtt 500 esztendővel, egy rettenetes hadsereggel ütött volt bé *Görögországba*, a' *marothoni* téren *Athénétől* nem messze, a' görögök vitézségek, és az áthénei főhadvezérnek *Miltiadesnek* okos rend szabásai által tökéletesen megverettetett. Még fenyesebb volt a' görögöknek *Xerxesen Darius* következőjén a' *salamisi* tengeri ütközetben nyert győzedelmek, melyre esmét az áthénei fővezér *Themistokles* tett legtöbbet. E' két nagy győzedelmek *Athénét* az egész *Görögország* felett uralkodóvá tették. Az ellenségnek porrá tett seregeitől elvett temérdek nagy hadizsákmány meggazdagítá a' város polgárjait, 's környékeit és közönséges helyeit pompás épületekkel és oszlopokkal díszesítette. *Themistokles Athénének* mint hazájának, minden külső ellenségtől, úgy hatalmas vetélkedő társától *Lacedemontól* jöhető akarmely megtámadások ellen, maradandó oltalmat és bátorságot kívánván szerezni, a' várost a' három kikötőkkel *Piraeussal*, *Munychiával*

és *Phalerussal* erős kőfalak által öszve kötötte. — Ezen nagy és fontos következésü építés bévégzésekor, *Athéné* mondhatni legfensőbb fény pontját elérte volt. De minden mulandó a' nap alatti világban, 's *Athene* virág kora is lassanként hanyatlásra hajlott. A' vitéz tettek, a' dicsősséges győzedelmek által szerzett gazdagságok által, elkevélyedtek, 's buja dobzódásokra adták magokat *Athene* polgárai, a' hatalom és nagyság, melyre e' város emelkedett, a' szomszéd városokban, 's különösen a' hatalmas vetelkedő társban *Spártában* féltékeny irigységet gerjesztett; a' helyi polgári egyenetlenségek, a' hazafi visszázkodások, a' nép uralkodás, az idegen tartományok ügyeikbe avatkozás; és sok más körülmények, meggyengíték lassanként az egykor hatalmas várost, és azt eszközlék, hogy a' peloponesusi háboruban, melyben görögök görögök ellen harczoltak, hosszas és nyakas küzdés után, végre ellenségeinek meghódolt, hogy többé hajdoni dicsőségére soha fel ne emelkedjen. *Görögország* saját ereje által dulta öszve önnön magát. — A' görög szabad státusoknak macedoniai *Philep* által később történt elnyomattatások, az ezután következett római uralkodás, 's végre *Görögországnak* a' törökök által történt tökéletes elfoglalása, elűzték a' szelid muzsákat *Athénéből*, és a' pompás közönséges helyek, *Görögország* híres templomai, áldozó helyei, színházai, és kép-

szobrai 's több más nevezetességei, a' görög művészetnek remekei, vagy az emésztő idő prédáivá lettek, vagy a' miveletlen és durva barbarus népek pusztító kezeik alatt omladékokba süllyedtek. De ily sok nagy, pompás, és remekmű, egészen mégis el nem enyészhetett. Még most is a' régi templomoknak, oszlopoknak 's más nevezetes épületeknek számos maradványai, melyek már most a' később épült házakkal tarka vegyületben állanak, vagy azokba nagy részint bé-építettek, tisztán mutatják e' nevezetes városnak egykori fényjét és dicsőségét. Az úgy nevezett *Akropolisnak* ma is nevezetes része épségben fennáll. Az *Akropolis* egy hegyen épült erős vár volt, melyet több erőss épületek díszesítettek, és a' melynek kerülete hatvanstadiumra *) terjedett. Ennek legnevezetesebb ékessége a' *Parthenon* vagy *Minerva* temploma, hossza kétszáz tizennyolcz szélessége kilenczven nyolcz láb; ebben van a' híres művész *Phidiás* által készített álló képe a' bölcsesség istenasszonyának, és ez még most omladékaiban is a' köz bámulás tárgya. A' törökök az *Akropolist* egy mostani idő szerént való erősséggé változtatták, széles dísztelen kőfalakkal kerítették körül, melyekből némely helyeken most is emelkednek-fel darab oszlopok, a' görög építés mesterség hajdoni remek miveinek omladé-

*) Stadium a' régi görögök-pálya tere, százhuszanöt lépésnyi vagy hatszázötven lábnyi közt foglalt magában.

kai. A' megmaradott nevezetes régiségek közt különös figyelmet érdemelnek néhány fejer oszlopok a' köztök lévő boltos, tágos utak-
 kal, melyek a' *Parthenon*ba vezető *propylaeumnak* maradványai, továbbá *Neptunus* templomának egy része, a' két színházépületjéből még ma is fennálló faldarabok, néhány korinthusi oszlopok, az egész épségében ma is fennálló torony, mely szelek tornyának nevezetik, a' híres *gymnasiumnak* egy része, *Theseus* temploma 's több mások. Mindenek felett a' *Pnyx* vagy a' népgyűlés helye különösen említést érdemel, mely eddig egészen eredeti állapotjában megmaradott. A' kösziklába vágott szónokszer, a' nép végzéseit feljegyző írok ülő helyei, azon falba vésett jukak, hová azok, kik a' néptől valami kegyelmet akartak nyerni, magokkal hozott ajándékaikat letették, és sok más tárgyak a' mái nap is magok épségekben fennállanak. De nem számlálom elő azon különböző omladványokat, melyek ma is azon pompára és dicsősségre emlékeztetnek, melyel hajdon *Athéne* oly nagy mértékben bírt, csak azt említem még meg, hogy ezen nevezetes város, miután oly hosszas ideig hordozta a' súlyos szolgaság jármát, tartós küzdések, háboruk és nyomoruságok után, jelenleg újvirágzását látja, szebb jövődjöje hajnallik, és esmét nevezetes kezd lenni a' világ történeteiben. *Görögország* ugyan is a' törökökkel folytatott hosszas háboruk által kipusztitva, 's belőlről különbö-

zō pártok 's hazafi visszátkodások által megszagatva, vég enyészetéhez sebess léptekkel közeledett, midőn a' közelebbi időszakban tetszett *Európa* szövetséges nagy hatalmasságainak, e' szép országot az egyes görög státusoknak egy közös királyságra emelése és egy korona alá egyesítése által a' vég pusztulástól megmenteni. Ez új királyság királyának, a' mostan uralkodó bájor királynak második fia *Otto Fridrik Lajos*, ki 1815 junius 7kén született, választatott a' szövetséges hatalmak által. Már második éve hogy ez új görög királyság *Iső Otto* uralkodása alatt, egy bölcs, szelid, és naponként erősbedő polgári alkotmány áldásával élhet, és *Athéne* mely ez előtt csak kevés idővel alig számlálhatott tíz ezer részint görög részint török lakosokat, népességét a' *Bavariából* szakadatlan jövő munkás és szorgalmatos emberek 's derék mivészek által naponként szaporodni látja, 's miután az ifju király ez emlékezetes várast választá királyi lakhelyévé 's rendelte birodalma fővárasává, régi nevezetes emlékei; épületei, mint egy emelkedni láttatnak omladványaikból, és közönséges helyei új pompás épületekkel kezdenek fényleni. A' váras nagy része bájor híres építő mesterek felügyelete 's szorgalmatos igyekezete után, omladványaiból már kiépülvén, az ifju király, az egész ministerium, és igazgató test, 's minden hivatalok, *Naupliából Athénebe* már által is költöztek.

Görögországból jött újabb tudósítások szerint, a' beállott kellemes tavaszi idővel megújított élénk munkássággal folytatják *Athéné* építését: a' piraeusra vezető út szinte bé van végezve és e' mellett két oldalról több mint husz újházak kezdenek épülni. Az *Akropolis* kiújítása sebessen halad előre, és az ezt disztelenítő részint *Venétiaiak* részint *Törökök* által épített kőfalak nagy része már leszedetett, a' pénzverő ház építéséhez a' belső t. tanácsos Klenze úr által kijelelt helyen már hozzá kezdettek, az útszák mértékre lapályoztatnak, az építési helyek vonalok által már kijeleltettek, és egy esztendő mulva, a' romlásnak nagyobb jelei el lesznek tűnve. A' város újra építésének terve naponként több helybe hagyást nyer. Az *Athenében* megjelenő *Ethnike* czimű hírlap erről így szól: „magános érdekek mindenütt nagy befolyással vannak az emberek ítéleteire és ez okból a' város újra építésére készített több rendbeli rajzok és tervek eddigelé a' közönség gáncsoskodását ki nem kerülhették. A' görög kormány azért a' sok ellenkező véleményekre rá unván, és ez klasszikus's az új királyság fővárossául választatott helynek újra építése kívánságától lelkesítette, 's ezen merőben az építés martersége körében tartozó tárgyban saját nézete kijelentését szükségtelennek tartva, egy építés mesterségben szerzett esméreteiről híres, közönségesen esméretes és széles tapasztalásu férfiut hivott meg, ki mivel a' görög földön legkisebb

birtokkal sem bir, ez egész tárgy felől minden részrehajlás nélkül itélhet. — Ezen férfiú miután minden helyezeti mínémüségeket figyelemmel megvizsgált, és minden eddigelé készített építési terveket lelkiismeretesen megbirált, ezeken szükséges változtatásokat és javításokat tett, hogy egy czélarányos és nagy híréhez méltó javaslatot készíthessen. Így született a' város újra építésének legközelebbi terve, mely ha szintén minden magános haszonérdekeket ki nem elégít is, de a' helyzet elrendelésére és használatára nézve, mind a' királyi udvar mind pedig általánosan a' lakosok közönséges érdekeinek tökéletesen megfelel, és a' mely a' külső dísz és méltóságra is tekintve, egyszersmind okos takarékoszággal van kiszámítva. — Mind ezen tulajdonok mellett, ez új építési terv is tanált olcsárlókra, kik egyszersmind oly javításokat hoztak ajánlatba, melyek újabb nehézségekkel és változtatásokkal lévén összekötve csak a' nagy idővesztés tekintetéből is közönséges elégedetlenséget szülnének. Ugyan is ez az egész *Európában* híres építőmester nem úgy jött *Athénébe*, hogy mint egy második *Columbus* esméretlen földöt tanáljonfel, és éppen nem volt szüksége a' régibb lakosoktól az ég hajlat egészséges mínémüségét tudakozni, hanem ő, egy régtől fogva híres, és sok oldalról nevezetes városba jött melyről igen sok történet írók körülállásoson emlékeznek, 's ezért a' legegészebb helyek kiválasztásában nem szorult ide-

gen útasításra. Azok kik e' várost több évszázok óta lakták, bizonyosan megváltoztatják vala ennek fekvését, ha egészségtelen kigözölgek miatt szenvedtek volna, legalább e' nevezetes körülmény azon történet írók élénk figyelmét, kik ezen városnak legcsekélyebb körülményeiről is emlékeznek, bizonyosan ki nem került volna. Ellenben ezen történet írók minyájan *Athénének* kellemes ég hajlatot tulajdonítanak, sőt maga *Plato* is *Athénének* tiszta és erősítő levegőjét, mely mind a' lelki mind a' testi élet kifejlődését igen elősegéli, nyilván említi. E' szerint tehát mind a' régiek mind az újabbak állításai megegyeznek abban a' mit a' tapasztalás ma is tisztán bizonyít, hogy *Athéne* egészséges és kellemetes levegővel és éghajlattal bír. — Oly helyen hol gyakran nagy szárazság uralkodik, hol sem folyó vizek, sem álló tavak és mocsárok nincsenek, ott a' földből oly ártalmas kigözölgek nem származhatnak, melyek betegségeket 's különösen váltó hideglelést okoznának. — De mivel még is sok, előítéletektől elfogult emberek vannak, kik a' múlt évben uralkodott nyavajákat annak bizonyosságául hozzá-fel, hogy a' városban egészséges és egészségtelen helyek is vannak, ezeknek igen jó volna ha mi előtt ítélleteiket e' részben tovább terjesztenék megfontolnák 1) ha valyon ezen uralkodó nyavaják csak csupán a' városban mutatják-é magokat, vagy még inkább más körületekben, nem csak a' magas helyen fek-

vő városokban, hanem a' legalacsonabb és szárazabb szigetekben is? 2) valyon lehet-é azt hinni hogy a' levegőben valamely gát vagy akadály létezessen, mely a' rothadt gőzölgésekből származott *miasmát* gátolhatná; 's végre 3) mitől van az, ha a' városnak némely részeiben valóban ily rosz kigőzöl-gések vannak, hogy ezek nem okoznak min-dég ily járvány nyavajákat, midőn hasonló okoknak mindég hasonló következéseket kell szülniök. Hogy *Athénében* az északi szelek gyakran uralkodnak, közönségesen tudva van, a' városnak egyrésze sem egészben szabad e-zektől; a' ki kertet akar itt alapítani kőfallal kell azt körül keríteni. Azon helyen is, melyet *Klenze* tanácsos úr a' királyi palota építésre kiválasztott, melynek a' legkiesebb fekvése, 's a' kikötőhöz közel léte miatt igen czélarányos helyezete van, az észak keleti szelek nagyon uralkodnak. Ezen helyről, a' várost koszoruzó pompás hegy lánczot, az *Akropolist*, a' régi és új várostegészen el-lehet látni; innen az örökös zöld olaj erdő, a' termékeny 's jól mivelt térség, a' jövő és menő hajókkal teljes, 's különböző nem-zetbeli idegenektől eleven mozgásban lévő kikötő, pompás látványt mutatnak. A' leve-gő itt tiszta és egészséges, és a' nyarat a' hi-ves tengeri szellők frissítik. Minden, ki a' köz-jót egyesek haszon érdekeinél feljebb becsü-li, a' város újra építési ez utóbbi tervének végre hajtását forrón ohajtja, hogy majd az új királyi lakó városnak üress helyei lako-

sokkal megtelve, a' város sok szép 's elrendeltetéséhez méltó épületekkel diszeskedjen. Az ifjú királynak és igazgató tanácsának jelen léte *Athené* újjá születését siettetni fogja, 's minden nehézségeken, a' magánosok önhaszon keresésből származott ellenmondásait nem tekintve győzedelmeskedik. Eddig is a' sok különböző építési tervek ellen tett gáncsok 's ellentmondások miatt *Athene* újra építése fájdalom igen soká halasztatott. — A' helyett hogy az újabb építési terv ellen esmét különféle akadályokat 's nehézségeket hoznának-fel, sokkal jobb, az igazgatást ez új építési terv kivitelében minden módon segíteni mindennek, kinek e' részben semmi mellék tekintete 's haszon érdeke nincsen, csupán *Athénét* Görögország méltó fővárosává kívánja emelni 's régi fényes és dicsősége vissza nyerhetésére utat nyitni. — Valamint egész Görögországra úgy különösen *Athénére* nézve is, az új királyság felállítása által egy egészen új időszak kezdődött; egy szép, és sok jót ígérő boldog jövő nyílik ez újjá született ország, és fővárossá előtt, vajha esmét azzá lenne, mi egykor vala, az emberiségnek mivelő oskolója! —

T a l á l m á n y o k.

(folytatás)

21. *Harang öntés.* Ez *Nolának* egy Nápolyi városnak tulajdonittatik. Feltaláltatott a' IX században.

22. *Lantos költés.* A' *Horatius* állítása szerint *Alcaeus* a' Lantos költésnek feltalálója.

23. *Halász mese.* A' költészetet *Ongaro* olasz költő gazdagította-meg a' halász mesének feltalálásával. —

24. *Szövetekben figuráz.* — *Graindorge András Caenbe* a' XVII században találta-fel azt a' módot, mi szerint a' lenből készült szövetekben mindenféle virágokat, és figurákat be lehet csinálni. — Fija *Richard* tökéletesítette találmányát.

25. *Méz. Olaj. Sajt.* *Aristeus Apolló* és *Cyrene* fija találta-fel ezeket, miért isteni tisztelettel illették. A' mythus a' méz készítése módjának feltalálását *Melessának* kretai király leányának tulajdonítja, 's innen költötték Méhvé való változását.

26. *Szelelő lyukak.* *Sutton Sámuel* londoni kávé és nagy műszeres találta-fel azon két szelelő lyukakat, melyek a' tengeri hajókat a' rossz göztől, és a' kéményeket a' füstől megtisztítják a' XVIII században.

27. *Ágyu furó.* *Marir Ferencz* találta-fel a' XVIII században egy gépelyt, melyel az öntött ágyukat lehet kifurni,

28. *Compász.* 1500 táján találta-fel *Nápolyban Amalfiban Flavio Gioja* a' compászt.

29. *Barometrum* (lég, súlymérő) a' higannyal (kéneső) megtöltött üvegcső nevezetik így, mely a' levegőnek minőségét mutatja-meg. Feltalálta *Torricelli Evangélista* az XVII században, honnan egy darabig *Torricelli csövének* is neveztetett. —

30. *Thermometrum* (hévmérő) Hasonlóan higannyal megtöltött üvegcső, mely a' lég melegségének mennyiségét mutatja. *Drebbel Cornelius* készített legelsőben hévmérőt, de a' mely csak vízzel töltött hosszú csőü kis golyóbis volt. Majd *Florenzbe* megváltoztatták, festett pálinkát tévén belé, de mind ezen higságok nagyon tökéletlenül mutatták a' légmelegségének változásait. *Fahrenheit* tehát Hollandban 1720ban az égett bor helyett higant tett a' melegmérőben. *Reaumur* is tökéletesítette a' hévmérőt, ki-nek hévmérője, és *Fahrenheité* között az a' különbség, hogy azéban a' fagyás pont 0val jegyeztetik, mi a' másiknál 32 számmal. A' forrás pontja pedig *Fahrenheitén* 212, mi a' másiknál 90°. — A' viszony a' kettőé között tehát mint 9: 4. — Vannak ércz hévmérők is.

31. *Üveg*. — Az üveg feltalálását a' következő történet okozta. *Sidon* mellett volt egy kis folyó, melyben a' tenger sok, igen apró fővényt mosott bé. Némely saletrommal megterhelt hajóval kereskedők ezen partakocská mellett állottak-meg, 's ki szálván a' partra főzni akartak ott, de köveket melyekre bográttsaikat tegyék nem találtak. Saletrom darabokat hoztak tehát, 's azokra tették bográttsaikat. Ezek öszve elegyedve a' fővénnel égni kezdenek, melyből egy átlátzó folyás lett, mely alapjául szolgált az üvegnek. Ezt látván a' *Phoeniciabeliek* mágnest keverték közibe, 's több apró köveket,

csigadarabokat és így tovább — tovább men-
vén a' probákban; nem csak az üveget fel-
találták, hanem annak fuvását, pallérozását
és metszésit is. —

32. *Logarithmusok.* Ezen számvetés ne-
mét *Neper János* nevü *scotziai* báró talál-
ta-fel a' XVIII században. *)

33. *Gobelin skárlát.* *Gobelin Gilles I Fe-*
rencz király alatt *párizsi* festő, ama szép skár-
lát szinnek titkát, mely rola *Gobelin skár-*
látnak neveztetett találta-fel, *Gobelin szö-*
nyegek is az ő nevét örökitik.

34. *Gőzhajó.* Feltalálta *Fulton Robert*
Északámériкаи műszeres, kinek igazgatása
alatt építettett *Ujyorkba* 1807 az első gőz-
hajó *Brown* által.

35. *Phalanx.* Bizonyos haditest a' gö-
rögöknél, mely rohanásának dühével dön-
tötte-el az ütközetet. *Filep macedoniai* ki-
rály találta-fel, vagy hihető csak jobb láb-
ra állította. 4 — 6 's utobb két annyi ezer-
ből is állott 16 sorra osztva, oly hosszú pi-
kákat, töröket hordozva, hogy a' hátulsó sor
pikájja négy arasz hosszura nyult az első sor
előtt. Négy szegletesen állítottatott ütközetben
híres volt győzhetetlenségéért.

36. *Kártya.* *VI Károly francia* ki-
rály elmebeli nyavalyában esvén sokan igye-

*) *Callet Ferencz* francia számtudós
a' *bolognai* akadémiának bémutatott munkájában
azt mutatta-meg, miként lehet kevés napok alatt 50
sorban az egész *Logarithmust* öszveadás és kihuzás
által megtanúlni.

keztek a' szerencsétlen királynak valami kelemes, és elmét elfoglaló időtöltést szerezni. A' többek között *De la Hire* francia gárda kapitány jött arra a' gondolatra, hogy bizonyos kártya figurák által mulattassa *Károlyt. Jaquemin Grigoneur* képíró amannak ideáit realizálván, festegetni kezdette azokat Némelyek ezeket a' hadakozás hieroglyphicai előadásának nézik. *Poullain de Sain Foix* XVIII századbeli író történelmi tudósításában így magyarázza a' színeket. A' *Trefle* vagy lohere azt jelenti, hogy a' szemes hadvezér ott üt tanyát hol fű elég van. A' *Pique* és a' *Carreaux* a' hadi szükséges fegyvereket jelentik. Ez utolsó bizonyos nehéz láncsának volt neve. A' *Coeur* jegyzi, hogy a' hadvezérnek mint a' közkatonának bátor szívvel 's vitézséggel kell bírni.

37. *Papiros*. A' vászonból való papirost a' XIV század elején találták-fel, de találójának neve nem esmeretes. Hihetőleg az *Araboktól* jött *Európába*.

38. *Coronade*. Bizonyos gyilkoló lövő eszköz. Feltalálója egy *Bayne* nevű angol kapitány, midőn találmányának legelső próbáját akarta adni, így szólla egy mellette álló hadnagyhoz: „Most mindgyárt meglátandod az én coronadem miként fog dolgozni.“ Alig mondá-ki e' szókat, egy ágyugolyó terité földre a' találót.

39. *Galvanismus* (ércz ingerlés) *Galvani Aloys bolognai* születés, a' rólla neveztetett *Galvanismusnak* ő a' feltalálója,

mire a' mint mondják e' következő, adott alkalmatosságot. 1783ban a' felesége beteg lévén békalevessel élt, mit férje készítgete számára. Házában egy villány gépely (*Electrica machina*) állván, tanítványai közül egyik történetből szikrákat csalt belőlle. Minden szikra rángatódásra inditá a' békának megmeztelenített lábszár idegeit. *Galvanit* meglepé az új jelenet, 's vizsgálódása után így lett találója a' *Galvanismusnak*.

40. *Ventilator* (szelelő) *Hales István* a' walesi özvegy herczegné káplánja a' XVII században találta-fel a' szelelőt, mely által az emberiség jó tévőjévé tette magát. Ennek ugyan is különösön a' hajókon, ispotályokon tömlöczökön megbecsülhetetlen haszna van.

41. *Rövidírás*. *Ciceronak Tiro* nevű szabadossa találta-fel a' rövidírásnak módját és azokat a' charactereket, melyeket *notáknak* neveznek. A' ki ezzel a' móddal írni tudott, notáriusnak nevezték; innen divatoz ma a' notáriusi nevezet.

42. *Szemüveg*. A' szemüveget úgy tartják, hogy egy *florenzî fi Salvianodegli Armati* találta-fel a' XIII században. *Alex. de Spina* 1313ba készített legelőször pápaszemet.

43. *Nyillövő alkottyu*. Ezt *Siciliában* találták-fel *Archidamus* idejében, melyet midőn meglátott volna *Archidamus* így szóla: „Nó! megesett a' vitézségnek!

44. *Kenyér sütés*. *Epyiptomban* mint a' gabonának eredeti hazájában találták-fel a' kenyér sütést,